

Ved det Møde, hvor de Ord bleve fremsagte, om hvis Nødtigthed Salen dreier sig, var Lærer Andersen meget nær ved os fire Folkethingsmænd, som vare tilstede; vi hørte hans Tale, og da den var sluttet, var der aldeles ikke nogen Tvivl hos os om, at han ikke havde brugt eller kunnet bruge de omhandlede Ord i den Sammenhæng, hvori han talte. Bag efter kommer der en Kjøst helt henne fra den anden Side af Salen, en Kjøst, der paaftaar, at den vedkommende Mand har fremført disse Ord. Lige som denne Paastand fremkommer, reiser En af os sig op og siger: De Ord, som denne Mand siger, at en Mand, der sidder her tæt ved os, har sagt, have vi ikke hørt. Dette blot til Oplysning om Tilstanden ved dette Møde. Den ærede Minister taler om, at ved et Møde gaar det ofte lidt tumultuarisk, lidt støiende til; men der er en Ting, som den ærede Minister ikke tænker paa, og det er, at der er Modsetninger, som mødes ved et saadant Møde. Jeg vil her gjøre en Indrømmelse, idet jeg haaber, at den ærede Minister da vil gjøre en Indrømmelse over for mig. Den ærede Minister siger, at man ikke kan regne, hvad der kommer frem ved et saadant Møde, naar man om Aftenen sidder ved de fyldte Glas. Dette er en meget rigtig Bemærkning, som stemmer ret godt med den nuværende Tid; men i een Henseende har den ærede Minister ikke rigtig fulgt med. Der er et gammelt Ord, som siger — og det vil jeg lægge ham paa Hjerte, siden han fysler med gamle Ting: „Meget afhænger af Drene, hvormed man hører.“ Blandt de Ting, som ere uundgaaelige ved en fri Forsatning, er jo dette, at de politiske Modsetninger mødes. Og nu vil jeg spørge den høitærede Minister, om det dog ikke ser lidt mærkverdigt ud og kaster et underligt Lys over den hele Sag, at Andersens Bemærkninger paa En nær — som for øvrigt ikke er bleven virkelig mundtlig afhørt — ikke ere blevene afhørte, hvormod de ere blevene afhørte, som ville tillægge os, der vare i Flertal ved dette Møde, Hensigter og Udtalelser, som de synes burde paa-tales. Hvis den høitærede Minister foruden Støien og de andre Undskyldningsgrunde, der kunne fremføres, vilde medtage de politisk berettigede Modsetninger, som daglig brydes, og som man virkelig ikke kan lade som ikke eksisterende, naar man sidder ved Ministerbordet — naar Ministeren vilde medtage disse Modsetninger, som ere tilstede i alle Europas Lande, og som ikke kunne fjernes, selv om man i hvert af Landene fik en Minister, der vilde paavise Lærerne i den Retning, som den høitagtede Minister vil, og naar han, stillende sig ikke paa noget ensidigt Stade, vilde søge at gjøre Ret og Skiel til begge Sider, da er det min Overbevisning, at denne Sag ikke var kommen til det Stade, hvorpaa den nu staar, men vilde være bleven koalt i Jødselen, naar vi vare blevene konfronterede med hinanden. Jeg veed nu ikke, hvilket Værd af Sandhedskjærlighed den ærede Minister

vil tillægge mine Ord. Min Sandhedskjærlighed er ikke prøvet ved Domstolene, idet jeg nu har henlevet hened et halvt Hundrede Aar uden nogenfinde at have gjort Brug af Domstolene, og jeg vil ønske, at mit Liv maa henrinde uden at komme i Berørelse med dem. Jeg haaber altsaa, at den høitærede Minister, som kender mig fra anden Side, vil tro, at hvad jeg her siger, er sagt af fuld Kjærlighed til Sandheden, og fordi jeg for mit personlige Vedkommende anser det for min Pligt, naar jeg har været tilstede ved en saadan Leilighed, da at bidrage Mit til at staffe en Mand Opreisning, der er dømt uskyldig.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet: Jeg skal kun oplyse, at Grunden, hvorfor der ikke er blevet flere afhørte i denne Sag, er den, at jeg ingenlunde har ladet foretage en fuldstændig retslig Undersøgelse. Jeg har kun ladet de vigtigste Vidnesbyrd, paa hvilke Forundersøgelsen hvilede, bekræfte. Det kunde altsaa ikke falde mig ind at lade Andre afhøre end dem, om hvilke Ministeriet vidste, at de vilde give Oplysning om, hvad der var passeret. Jeg har altsaa kun, jeg gjentager det, ladet juridisk bekræfte de Vidnesbyrd, som Ministeriet havde paa sin Haand, men som ikke havde den fuldstændige legale Form.

Berg: Jeg skal tillade mig nogle korte Bemærkninger til enkelte ærede Medlemmer. Det ærede Medlem for Histed Amts 2den Valgkreds (Sagd) talte om Dumleplads for Smaating. Jeg vil foreslaa det ærede Medlem at søge at undergive sig Selvkritik, og saa vil jeg henstille til ham, hvorvidt han er berettiget til her at kaste med Sten. Naar det ærede Medlem talte om, at jeg skulde have benegtet, hvad 6 Mænd have beediget, saa foresligger dette ikke i mine tidligere Udtalelser. Det, jeg har udsat paa de Protokoloplæsninger, jeg har omtalt, fastholder jeg, og jeg haaber at skulle faae Leilighed til at godtgjøre Nødtigheden deraf. Jeg antager endog saa, at naar man hører det oplæse een Gang til, stemmer det fuldkommen med min Forklaring; thi efter den Meddelelse, jeg har om det Oplæse, faaar der, at den Vedkommende kun hørte det een Gang, men dette kan jo af Protokolføreren være en Sammendragning af det, jeg nævnte, nemlig at den Vedkommende ikke hørte Interpellationen blive fremsat, men først hørte den omtale siden. Naar det ærede Medlem talte om, i hvilken Hensigt jeg maatte have fremdraget visse Udtalelser, der ere brugte om vore Konger i den senere Tid, da skal jeg i saa Henseende oplyse ham om, at jeg og mine Meningsfæller have i den Henseende altid forholdt os i en bestemt Opfattelse af vor konstitutionelle Konges Stilling som den, der forstjener Lovens Beskyttelse og efter Grundlovens Bestemmelse er hævet over Partierne, og at det Bæste, man kan gjøre imod